İdare hukuku

Vikipedi, özgür ansiklopedi

İdare hukuku, temeli anayasada belirlenen, idarenin faaliyet ve örgütlenmesine ilişkin kurallar öngören, kamuya tanınan üstünlük ve ayrıcalıklar ile bireye tanınan hak ve hürriyetlerin dengelenmesini sağlayan hukuk dalıdır.

Prof. Dr. Metin Günday'ın tanımlamasına göre:

İdare hukuku, en geniş anlamıyla idarenin hukukudur. O halde, idare hukukunun konusunu belirlerken, önce idare kavramından ne anlaşılması gerektiğini açıklığa kavuşturmak zorundayız.[1]

İdare ise, organik anlamda devlet yapılanması içerisinde belli görevleri yerine getirmek için oluşturulan örgüt ve bu örgütte istihdam edilenler olarak tanımlanır. Fonksiyonel anlamda ise idare ile kastedilen kamu hizmetlerini hayata yansıtmak için sahip olunması gereken nitelikler ve bu örgütün çalışma sistematiğidir.

İdarenin var oluş amacı kamu yararının gerçekleştirilmesidir. İdare hukuku da, kamu yararını oluşturmaya, bozulan yarar dengesini yeniden kurmaya yardımcı olarak idarenin faaliyet ve örgütlenmesini kurallara tabi kılar ve böylece bireyin hak ve hürriyetlerinin güvence altına alınmasını sağlar.

İdare hukuku, 19. yüzyılda ortaya çıkması bakımından kaynağını Roma'dan alan birçok hukuk dalına nazaran daha genç bir hukuk dalıdır. Gelişimini, değişen devlet modeli anlayışına bağlı olarak hızla sürdürmekte olan idare hukukunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenir.

İdare Hukukunda Yöntem

İdare Hukuku, çoğu hukuk dalının tersine sadece bir veya bağlantılı birkaç kanundan oluşan bir hukuk dalı değildir. Onlarca farklı alanın ve yüzlerce tamamlayıcı yasanın toplamından oluşan geniş bir sistem oluşturur.[2] Bu nedenle incelenmesinde ve hatta öğretilmesinde çeşitli sorunlar ortaya çıkar. Bunun için farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir.[3]

1. Mevzuat Yaklaşımı: Bir ülkede var olan kanunlar incelenir. Dezavantajı çok zaman alıcı ve öğretim sürecinde sıkıcı hale gelmesidir.
2. Tarihsel Yaklaşım: Kronolojik olarak bir ülkede veya tüm dünyada idare hukuku ile ilgili önemli gelişmeler incelenir. Dezavantajı tarihsel yönü ön plana çıktığı için hukuki incelemenin öneminin yitirilmesidir. Öğretim esnasında kronolojik ezber zorlayıcı bir duruma dönüşebilir.[4]
3. Karşılaştırmalı Yaklaşım: Farklı ülkelerdeki durumlar karşılaştırılır. Dezavantajı fazla sayıda ülke ele alındığında içinden çıkılamaz büyüklükte verilerle karşılaşılma olasılığıdır. Bunun için karşılaştırılacak ülke sayısı ve incelenecek alan doğru seçilmelidir. Öğretim esnasında konu hacmi çok geniş olduğu için gerekli zaman yetersizliği sorunuyla karşılaşılır.[5]
4. Sistem Yaklaşımı: İdare Hukukunun tüm dalları ve tüm yapı bir sitemlerden oluştuğu dikkate alınarak incelenir. Bunun için Genel Sistem Kuramı'ndan yararlanılır. Dezavantajı genellemelerin kimi zaman ayrıntıların önüne geçmesi, yapıya dair ilkesel anlayışa odaklanarak mevzuatın, tarihçenin göz ardı edilmesidir.[6]

Özellikleri

- İdari rejim olarak adlandırılan ve Türkiye'de uygulanan idare hukuku, genç bir hukuk dalıdır.
- Tedvin (derleme) edilmemiştir.
- 1789 Devrimi'nden sonra Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- İçtihatlara dayanmaktadır.
- İdare hukukunda, kamu yararı düşüncesi hâkimdir
- İdare hukukunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar, idari yargıda çözümlenir.

Alt Dalları

İdare Hukuku alanı bünyesinde birçok alt alan barındırmaktadır. Bunlar öğretide genel olarak şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

- Regülasyon
- İmar Hukuku
- İhale Hukuku
- İdari Yaptırımlar
- Statü (Memur) Hukuku
- İdari Yargılama Usulü

- İdari Sözleşmeler Hukuku

Türkiye'de idari yargı

Bu alt başlığın geliştirilmesi (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C4%B0dare_hukuku&action=edit) gerekiyor.

İdare hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümlenmesinde dolayısıyla idare hukukunun ilkelerinin belirlenmesi ve kaynaklarının yorumlanmasında yetkili yargı kolu Türkiye'de idari yargıdır. İdari yargı kolu şu mahkemelerden oluşmaktadır:

- Danıştay
- Askerî Yüksek İdare Mahkemesi
- Bölge İdare Mahkemeleri
- İdare Mahkemeleri
- Vergi Mahkemeleri

Kaynakları

İdare hukukunun kaynaklarının başında anayasa gelmektedir. Anayasadan sonra idare hukuku ile ilgili kanunlar, kanun hükmünde kararnameler, tüzük ve yönetmelikler sıralanır. Yargı içtihatları ve idari teamül ve tatbikat da elbette bu hukuk dalının kaynakları arasında sayılmalıdır.

Danıştay 10. Dairesi'nin 10.01.1995 tarih 1996/4274 E. ve 1998/5478 K. sayılı kararında idare hukukunun kaynaklarının neler olduğundan şöyle bahsedilmektedir:

> *...idare hukukunun kodifiye edilmemiş olmasından kaynaklanan ve gelişen ihtiyaçlara cevap vermesi açısından idari yargı yerlerince geliştirilen bir takım ilkelerin yargı denetiminde dikkate alınması kaçınılmazdır. Bu ilkeler tüm demokratik ülkelerce kabul edilen, gerçek, soyut ve evrensel ilkelerdir.*

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Hukuk&action=edit)	Hukuk
Temel kavramlar	Adalet · Delil · Edim · Hak · Hukuk · Kamu hukuku · Karine · Norm · Özel hukuk · Sözleşme · Uluslararası hukuk · Yazılı hukuk
Hukuk dalları	Aile hukuku · Anayasa hukuku · Avrupa Birliği hukuku · Avukatlık hukuku · Askerî yargı · Bankacılık hukuku · Bilişim hukuku · Borçlar hukuku · Ceza hukuku · Çevre hukuku · Deniz hukuku · Deniz ticareti hukuku · Eğlence hukuku · Enerji hukuku · Eşya hukuku · Fikrî mülkiyet hukuku · Havacılık hukuku · İdare hukuku · İcra hukuku · İflas hukuku · İş hukuku · Mali hukuk · Medeni hukuk · Miras hukuku · Rekabet hukuku · Sağlık hukuku · Savaş hukuku · Seçim hukuku · Sigorta hukuku · Sosyal güvenlik hukuku · Spor hukuku · Şirketler hukuku · Ticaret hukuku · Tröst hukuku · Uluslararası ceza hukuku · Uluslararası insan hakları hukuku · Uluslararası kamu hukuku · Uluslararası özel hukuk · Usul hukuku (Medeni, Ceza) · Uyuşmazlık hukuku · Uzay hukuku · Vatandaşlık hukuku · Vergi hukuku · Yabancılar hukuku
Hukuki kaynaklar	Anayasa · Doktrin · İçtihat · Kanun · Kanun hükmünde kararname · Kararname · Örf ve adet
Hukuk sistemleri	Bizans hukuku · Çin hukuku · Halaha · İslam hukuku · Kara Avrupası hukuk düzeni · Kilise hukuku · Laik hukuk · Ortak hukuk · Roma hukuku · Rus hukuku · Şeriat · Sosyalist hukuk
Hukuk bilimi	Doğal hukuk · Eleştirel hukuk çalışmaları · Feminist hukuk teorisi · Hukuk etiği · Hukuk felsefesi · Hukuki gerçekçilik · Hukuki pozitivizm · Hukuk sosyolojisi · Hukuk tarihi · Hukuki şekilcilik · Hukuk ve ekonomi · Hukuki yorum · Karşılaştırmalı hukuk

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Kamu_hukuku&action=edit) Kamu hukuku dalları
Anayasa hukuku • İdare hukuku • Ceza hukuku • Disiplin cezası • Yargılama hukuku • Medeni usul hukuku • Ceza muhakemesi • İdari yargılama hukuku • İcra ve iflas hukuku • Uluslararası hukuk • Genel kamu hukuku • Mali hukuk • Fikir hukuku • İş hukuku • Toprak hukuku • Havacılık hukuku • Bankacılık hukuku • Çevre hukuku

Hukuk ile ilgili bu madde taslak seviyesindedir. Madde içeriğini genişleterek (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C4%B0dare_hukuku&action=edit) Vikipedi'ye katkı sağlayabilirsiniz.

Kaynakça

1. ^ Günday, M., İdare Hukuku, Ankara 2011
2. ^ Aday Memur Hazırlayıcı Eğitim - İdare Hukuku (https://edb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/266202015435213-%C4%B0DARE HUKUKU.pdf), TC Adalet Bakanlığı, Eğiti Daire Başkanlığı, Bahtiyar AKYILMAZ – Murat SEZGİNER – Cemil KAYA (Sayfa: 2 - Madde:4)
3. ^ İDARE HUKUKUNDA BİLİMSEL YAKLAŞIM SORUNU -I (http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2011-92-673), Dr. Sedat ÇAL, TBB Dergisi 2011 (92), Sayfa: 181-222
4. ^ KAMU POLİTİKASINI TÜRK İDARE TARİHİ ÜZERİNDEN ÇALIŞMAK, Prof.Dr. Mete YILDIZ, Doç.Dr. Bican ŞAHİN, Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 34, Sayı 2, 2016 s. 133-158

5. ^ Karşılaştırmalı Hukukta Eski ve Yeni, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Yıl 2019, Cilt 18, Sayı 1, 79 - 111, 20.06.2019, Esin ÖRÜCÜ, Çevirmen: Nurcan YILMAZ ÖZEL, https://doi.org/10.26650/ihid.644409
6. ^ İDARE HUKUKUNDA BİLİMSEL YAKLAŞIM SORUNU -I (http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2011-92-673), Dr. Sedat ÇAL, TBB Dergisi 2011 (92), Sayfa: 181-222

Otorite kontrolü	BNE: XX524625 (http://catalogo.bne.es/uhtbin/authoritybrowse.cgi?action=display&authority_id=XX524625) · BNF: cb119719361 (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb119719361) (data) (https://data.bnf.fr/ark:/12148/cb119719361) · HDS: 009660 (https://hls-dhs-dss.ch/fr/articles/009660) · LCCN: sh85000913 (https://id.loc.gov/authorities/subjects/sh85000913) · NARA: 10637960 (https://catalog.archives.gov/id/10637960) · NDL: 00562704 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00562704) · NKC: ph116261 (https://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=aut&ccl_term=ica=ph116261&CON_LNG=ENG) · NLI: 987007292816105171 (http://uli.nli.org.il/F/?func=find-b&local_base=NLX10&find_code=UID&request=987007292816105171)